

YARGITAY KARARLARI İŞİĞİNDA BİLİŞİM SİSTEMİNE GİRME VEYA KALMA SUÇU (TCK m. 243)

*Crime of Entering and Staying in the Information Systems in the Light
of Court of Cassation Decisions (TPC art. 243)*

Muhammet Sefa ÇETİN *

Geliş Tarihi: 23.03.2020

Kabul Tarihi: 04.12.2020

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun *Topluma Karşı Suçlar* başlığını taşıyan üçüncü kısmının *Bilişim Alanında Suçlar* başlıklı onuncu bölümünde yer alan 243. maddede '*Bilişim sistemine girme veya kalma*' suçu düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, mülga 765 sayılı TCK'da yer almayan fakat 5237 sayılı TCK'da bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek şeklinde tipikleştirilen *bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya kalma suçu* TCK'ya hakim olan suç genel teorisi sistematigi çerçevesinde nazari bazda ve Yargıtay kararları perspektifinde incelenmeye çalışılmıştır.

Esasen, TCK'nın 243.maddesi iki ayrı suç tipi ihtiva etmektedir. Şöyle ki, 243.maddenin ilk üç fıkrası bilişim sistemine girme veya kalma suçunu düzenlemişken, maddenin dördüncü fıkrasında bilişim sistemine hiç girilmeksizin, bir bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerini hukuka aykırı olarak teknik araçlarla izleme fiili suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30. maddesinin 4.fıkrasıyla, 24.03.2016 tarihinde, 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesine 4.fıkra olarak eklenen *veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu*, çalışmamızda ayrı başlık altında ele alınarak aynı yöntem doğrultusunda analize tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilişim, bilişim suçları, bilişim sistemine girme veya kalma, veri nakillerini teknik araçlarla izleme.

ABSTRACT

The crime of "accessing or remaining in an information system" is regulated in Art. 243 of the Turkish Penal Code (TPC) under Section 10 which carries the title of "Crimes in the Field of Informatics" which is itself regulated under the Third Section of the penal code which is entitled "Crimes against the Society".

In this study, the crime of "accessing or remaining in an information system", which was not laid down in the former Penal Code no. 765 and which has been defined in the new TPC no. 5237 as unlawfully accessing or remaining in an information system or part of it has been analyzed in the framework of the criminal law theory predominant in the new penal code, under a theoretical basis and in the perspective of the case-law of the Court of Cassation.

In reality, Article 243 of the Turkish Penal Code contains two types of offenses. That is, the first three paragraphs of Article 243 regulate the crime of accessing or remaining in an information system whereas the fourth paragraph punishes the act of unlawfully monitoring through the use of technical devices of data transfer between information systems or within an information system. For this reason, the crime of monitoring the transfer of data through the use of technical devices added on 24 March 2016 as the last paragraph of TPC Art. 243 through Art. 30 (4) of the Law on the Protection of Personal Data has been analyzed under a separate section of this article with the same method indicated above.

Keywords: IT, information crimes, accessing in the information system, monitoring data transfers through the use of with technical tool.

* Cumhuriyet Savcısı/Çumra Adliyesi, e-posta: msefacetin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4768-7252.

GİRİŞ

Bilişim sistemine girme veya kalma suçu 5237 sayılı TCK m.243'de; *“(1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya¹ orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir. (2) Yukarıdaki fıkra tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir. (3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”* şeklinde düzenlenmiştir.

24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30.maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesinin 1.fıkrasında değişiklik yapılmadan önce, bu suç, *bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren “ve” orada kalmaya devam eden* şeklinde birden fazla hareketli olarak düzenlenmişti. Bu nedenle öğretide, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girilmesinin suç teşkil edebilmesi için hareketin ikinci kısmını oluşturan *erişilen bilişim sisteminde kalmaya devam etmek* ihmali hareketinin de gerçekleşmesi gerektiği ifade edilmekteydi.² Ancak 24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı kanunun 30.maddesiyle, bu fıkra yer alan “ve” ibaresi “veya” şeklinde değiştirilerek söz konusu suç seçimlik hareketli olarak düzenlenmiş ve Avrupa Konseyi nezdinde yapılan “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi”nin 2.maddesiyle, fıkra metni uyumlu hale getirilmiştir.³ Zira, Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanarak 23 Kasım 2001 tarihinde Budapeşte’de imzaya açılan ve 1 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren, ülkemizin de 10.11.2010 tarihinde imzalayarak 22.04.2014’de “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” ile onayladığı “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi”nin (Siber Suçlarla Mücadele Sözleşmesi) 2.maddesi, *“iç hukuka uygun olarak, bir bilgisayar sisteminin tamamına veya bir kısmına kasten ve haksız olarak erişilmesini suç haline getirmek için gerekli görülen yasal tedbirleri alma”* yükümlülüğünden bahsetmekte, hukuka aykırı olarak bilişim sistemine girilmesini yeterli görmekte, bilişim sisteminde kalmaya devam etmeyi suçun oluşumu açısından aramamaktadır.⁴

¹ 24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı kanunun 30.maddesiyle, bu fıkra yer alan “ve” ibaresi “veya” şeklinde değiştirilmiştir.

² **Özbek**, Veli Özer / **Kanbur**, Mehmet Nihat / **Doğan**, Koray / **Bacaksız**, Pınar / **Tepe**, İlker, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 13.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara, s.908.

³ **Gül**, Ahmet, “Doğrudan / Dolaylı Bilişim Suçları”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2016, Ankara, s.56.

⁴ **Koca**, Mahmut / **Üzülmöz**, İlhan, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 4.Baskı, Adalet Yayınevi, Eylül 2017, Ankara, s.806. “Aslında, TBMM Adalet Komisyonu’nda kabul edilen metinde, TCK m.243/1’de bilişim sistemine girme suçu, “bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden” şeklinde düzenlenmişti. Fakat TBMM Genel Kurul’unda kanun metninin görüşmeleri

5237 sayılı TCK m.243'ün ilk fıkrasında suçun tanımı yapılarak temel şekline yer verilmiş olup tipik fiilin gerçekleşmesi için bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek yeterlidir. Suçun oluşumu için sisteme hukuka aykırı olarak giren kişinin verileri elde etme amacı olup olmadığı hususu önem arz etmemektedir. Maddenin ikinci fıkrasında daha az cezayı gerektiren nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre, bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalmaya devam edilmesi fiillerinin, bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde failin cezasında indirim yapılacağı belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalmaya devam edilmesi neticesinde, sistemde yer alan verilerin yok olması veya değişmesi, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olarak yer almaktadır.⁵ Şunu belirtmek gerekir ki, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak giren failin tipikliğe subjektifliğini veren kastı, sistemde yer alan verileri yok etmeyi veya değiştirmeyi de kapsıyorsa, bu halde TCK m.243/3 değil, 'sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme' başlıklı m.244/2 tatbik edilecektir.⁶ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30.maddesinin 4.fıkrasıyla, 24.03.2016 tarihinde, 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesine 4.fıkra olarak eklenen *veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu*, unsurları bakımından, bilişim sistemine girme veya orada kalma suçundan farklılık gösteren bir suç tipi olduğu için ayrı başlık altında incelenecektir.

A. BİLİŞİM SİSTEMİNE GİRME VEYA KALMA SUÇU

1. Korunan Hukuki Değer

İlginç olan şudur ki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma suçunu düzenleyen 243.

sirasında verilen bir önerge üzerine TCK'nın 243.maddesinin 1.fıkrasında yer alan 'veya' bağlacı 've' şeklinde değiştirilmiş ve metin bu şekilde kanunlaşmıştır. Metnin bu şekilde kanunlaşmasından dolayı, öğretide bu suçun ihdası için, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak erişilmesi yeterli görülmemekte, bir süre orada kalmaya devam edilmesi gerektiği vurgulanmaktaydı. Nihayet, 24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı kanunun 30.maddesiyle, bu fıkra da yer alan 've' ibaresi 'veya' şeklinde değiştirilerek tartışmalara son verilmiştir." Koca/Üzülmez, İlhan, s.806-807. 24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı kanunun 30.maddesiyle, TCK m.243/1'de yer alan 've' ibaresinin 'veya' şeklinde değiştirilmesi hususunda dikkat edilmesi gerekir ki, değişikliğin yürürlük tarihinden önce gerçekleştirilen fiiller için söz konusu değişiklikten önceki metne göre değerlendirme yapılacak, suçun oluşumu için bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme yeterli sayılmayacak, orada bir süre kalma da aranacaktır. Gül, s.56.

⁵ **Hafizoğulları, Zeki / Özen, Muharrem**, "Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar", 2.Baskı, Us-A Yayıncılık, Eylül 2016, Ankara, s.445.

⁶ **Gül**, s.57.

maddesinin gerekçesinde, bu suç ile korunan hukuki değer ne olduğu zikredilmemiştir.⁷

Bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalmaya devam etme fiillerinin suç olarak düzenlenmesi ile, bilişim sistemlerine duyulan güvenin korunması amaçlanmaktadır.⁸ Öğretide, bazı müellifler tarafından bu suçun ihdası ile sadece bilişim sisteminin güvenilirliği değil, özel hayatın gizliliği ve bilişim sistemini kullananların malvarlığını oluşturan değerlerin de korunduğu söylenmektedir.⁹ Ancak, söz konusu bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girme veya orada kalmaya devam etmek fiillerinin icrası başlı başına tipik fiillerin gerçekleştirilmesi için yeterli olup, suçun oluşumu için bu fiiller sonucu sistemin muhteviyatını oluşturan verilerin ele geçirilmesi veya zarar görmesi aranmadığından, korunan hukuki değeri, bilişim sistemlerinin güvenilirliğine hasretmek daha doğru olacaktır.¹⁰ Suçla korunan hukuki değerler olan, bilişim sisteminin güvenliği ve güvenilirliği mefhumları içerisinde; kişilerin bilişim sistemleri aracılığıyla kendilerine özgülenmiş alan yaratmasının korunması gibi pek çok ideali de barındırmaktadır.¹¹

Bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına girme veya orada kalmaya de-

⁷ **Özen**, Muharrem / **Baştürk**, İhsan, “Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Bilişim-İnternet ve Ceza Hukuku, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ekim 2011, Ankara, s.112.

⁸ **Koca/Üzülmez**, s.807.

⁹ **Parlar**, Ali, “Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları”, 3.Baskı, Bilge Yayınevi, Nisan 2015, Ankara, s.15; **Soyaslan**, Doğan, “Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 11.Baskı, Yetkin Yayınları, 2016, Ankara, s.635; **Dülger**, M. Volkan, “Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku”, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara, s.337; **Gül**, s.57; **Akarıslan**, Hüseyin, “Bilişim Suçları”, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Şubat 2012, Ankara, s.41; **Erdoğan**, Yavuz, “Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları İle)”, 1.Baskı, Legal Yayıncılık, Şubat 2012, İstanbul, s.120-124; **Artuk**, Mehmet Emin / **Gökçen**, Ahmet, / **Yenidünya**, Caner, “Türk Ceza Kanunu Şerhi (Madde 234-345)”, 2.Baskı, 5.Cilt, Adalet Yayınevi, Temmuz 2014, Ankara, s.6891; **Parlar**, Ali / Hatipoğlu, Muzaffer, “Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (230-345.Maddeler)”, 3.Baskı, 4.Cilt, 2010, Ankara, s.3742; **Şahbaz**, İbrahim, “Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu (Madde 150-345)”, 1.Baskı, 2.Cilt, Yetkin Yayınları, 2016, Ankara, s.2738.

¹⁰ **Koca/Üzülmez**, s.807. Yazarlara göre; “*bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun oluşabilmesi için bilişim sistemine hukuka aykırı olarak ve kasten girme yeterli olup, sistemdeki verilere aşına olunması veya sistemin içeriğinin zarar görmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu suçla özel hayatın gizliliği veya malvarlığı değerlerinin korunduğu söylenemeyecektir.*”

¹¹ **Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe**, s.904. Yazarlara göre; “*bilişim alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda, insanlar birçok işlemi internet ve benzeri bilişim sistemleri aracılığıyla yapmaktadır. Bu bakımdan, toplumun genelinde bu sistemlere karşı güven duygusu vardır. Ayrıca, kişiye özgülenmiş bazı bilişim sistemlerinde kişiler, kendilerine has ve sadece kendilerinin hakimiyetinde olan bir alan oluşturmak istemektedirler. Dolayısıyla, insanlar bu alanların güvenli olmasını talep etmektedirler. Nitekim, kişisel verilerin de paylaşıldığı bilişim sistemine, sistemin sahibinin rızası hilafına ve hukuka aykırı erişim sağlanırsa, sistemi kullanan kişinin, bilişim sistemlerine olan güveni zedelenecektir.*”

vam etme fiillerinin, hukuka aykırı olarak ve kasten işlenmesi halinde suç oluşacağı için, TCK m.243’de düzenlenen bu suçun, soyut tehlike suçu niteliğini taşıdığını belirtmemiz gerekir. Salt hareket suçu olan bilişim sistemine girme veya orada kalmaya devam etme suçu ile, sistemin muhteviyatı önceden korunmak istenmektedir. Nitekim, suçun düzenlendiği 243.maddenin 3.fıkrasına bakıldığında, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalınması neticesinde, sistemin içerdiği verilerin yok olması veya değişmesi, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olarak öngörülmüştür.¹²

2. Suçun Unsurları

2.1. Tipikliğin Maddi Unsurları

2.1.1. Fail

Bu suçun faili olmak bakımından herhangi bir özellik aranmamaktadır. Dolayısıyla bu suç herkes tarafından işlenebilmektedir.¹³ Nitekim 243. maddede “kimse” terminolojisinin kullanılması da, bu suçun failinin herkes olabileceğini göstermektedir.¹⁴ Bilişim sistemine, kasten ve yetkisi olmadan hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden herkes bu suçun faili sıfatını alabilmektedir.¹⁵

Nitekim, Yargıtay 11. Ceza Dairesi’nin 19.03.2012 tarihli, 22385 Esas, 3683 Karar numaralı kararında; “*Sanığın katılan şirkette çalıştığı sırada kendisine görevi nedeniyle verilen internet şifresini, iş yerinden ayrıldıktan sonra hakkı bulunmadığı halde kullanmak suretiyle katılan şirkete ait bilişim sistemine girdiği ve orada kalmaya devam ettiğini iddia ve sanığın da bu iddiayı doğrulayan katılan şirkete ait bilişim sistemine hükümsüz kalan şifresi ile girip buradaki şirket çalışanlarına ait maillerin kendi kurduğu siteye yönlendirilmesini yapabilecek kadar süre ile kaldığını savunması karşısında; yüklenen TCK’nın 243/1. maddesindeki suçun bir bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek unsurlarının gerçekleştiğinin kabulü ile mahkumiyetine karar verilmesi yerine yazılı şekilde beraatine hüküm kurulması...*”¹⁶ denilerek, failin, suç konusu bilişim sistemine girmeye yetkisi olmayan kimse olduğu vurgulanmıştır.

¹² Koca/Üzülmez, s.808.

¹³ Soyaslan, s.635.

¹⁴ Hafızoğulları/Özen, s.445.

¹⁵ Erdoğan, s.143.

¹⁶ Karagülmez, Ali, “Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri”, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Temmuz 2014, Ankara, s.224; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.6923. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki; Yargıtay burada hatalı altlama faaliyeti sonucu suç vasıflandırmasını yanlış yapmıştır. Somut olayda sanığın suçu, TCK m.243/1 değildir. Sanık, yetkisi olmayan bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmiş ve söz konusu sistemde yer alan verileri kendi bilişim ağına yönlendirmiştir. Bu nedenle somut olayda TCK m.244/2’nin tatbik edilmesi gerekirdi.

Suçta tipikliğini veren tanıma bakıldığı zaman, bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak *girmek* veya orada kalmak fiillerinden bahsedilmektedir. Tanımda “*bilişim sistemine girmek*” ibaresine yer verilmesi, bu suçun yalnızca “*erişim*” ile değil, doğrudan bilişim sistemine “*girerek*” de işlenebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, bu suçu işleyen kişi, bir bilişim sistemi aracılığıyla suç konusu bilişim sistemine erişen kişi olabileceği gibi, herhangi bir bilişim ağından faydalanmaksızın, suç konusu bilişim sistemine doğrudan giren kişi de olabilecektir.¹⁷ Diğer bilişim ağları vasıtasıyla bu suçu işleyen failin, şüphesiz ki, bilişim sistemleri konusunda bilgili olması gerekir.¹⁸

Bilindiği üzere 5237 sayılı TCK’ya hakim olan, tüzel kişilerin ceza sorumluluğunun olmaması ilkesi gereği, tüzel kişiler, bilişim sistemlerine hukuka aykırı olarak girme veya kalma suçunun faili olamazlar. Nitekim, ceza sorumluluğu, kusur izafe edilebilen gerçek kişilere özgülenmiştir.¹⁹ Ancak, 5237 sayılı TCK m. 246 uyarınca, TCK m.243’de yer alan suçun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirine hükmolunabilecektir.²⁰

2.1.2. Mağdur

Bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmak suçunun mağduru, söz konusu sisteme girmeye yetkili, sistem üzerinde hak sahibi olan kişidir.²¹ Zira, suç konusu bilişim sistemi üzerinde hak sahibi olan kişi zarar görme tehlikesi ile karşı karşıyadır.²² Bilişim sistemi üzerinde birden fazla kimse hak sahibi ise, o halde tüm hak sahipleri suçun mağduru olacaktır.²³ Örnek olarak bir kişinin mail adresine onun rızası hilafına girilmesi halinde, suçun mağdurunun mail adresinin sahibi olduğu kabul edilmelidir.²⁴

¹⁷ Koca/Üzülmez, s.808.

¹⁸ Artuk, Mehmet Emin / Gökçen, Ahmet, / Yenidünya, Caner, “Türk Ceza Kanunu Şerhi (Madde 234-345)”, s.6897-6899; Koca/Üzülmez, s.808.

¹⁹ Koca, Mahmut / Üzülmez, İlhan, “Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 9.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2016, Ankara, s.642.

²⁰ Koca/Üzülmez, s.809.

²¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.6899.

²² Soyaslan, s.636.

²³ Koca/Üzülmez, s.809.

²⁴ Örneğin, Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin 09.12.2013 tarihli, 2013/8857 Esas, 2013/28279 Karar numaralı kararında; “*şikayetin kapsamına, iddianamedeki nitelendirmeye ve incelenen dosya içeriğine göre, sanık ile müşterinin suç tarihi öncesinde arkadaş olup aralarında geçen bir takım olaylar nedeniyle uzun süredir görüşmedikleri, sanığın arkadaşı olması nedeniyle daha önce bildiği, müşteriye ait mail adresinin internet şifresini hakkı bulunmadığı halde kullanmak suretiyle bilişim sistemindeki müşteriye ait özel kısma girdiği ve burada yer alan müşterinin arkadaşlarına elektronik posta adresine ileti gönderecek kadar süreyle hukuka aykırı olarak sistemde kalmaya devam ettiği...*” vurgulanarak, mağdurun mail adresinin sahibi olduğu belirtilmektedir. Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.6918-6919.

2.1.3. Suçun Konusu

TCK m.243/1’de tanımlanan bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma suçunun konusu, bilişim sistemleridir.²⁵

O halde bilişim sistemi tamlamasından ne anlaşılması gerektiğinin açıklanması gerekmektedir. Madde gerekçesine bakıldığı vakit, bilişim sisteminin; “*verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağını veren manyetik sistemler*” olduğu belirtilmektedir.²⁶

Bilişim sistemlerinin açıklanmasında kullanılan, *verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik olarak işleyebilmek* özellikleri yeterli olmamaktadır. Zira bilişim sistemleri, verileri toplayıp yerleştirdikten sonra gerek bunları otomatik olarak işleyebilme gerek söz konusu verileri aktarabilme özelliklerini haizdir.²⁷ Kısaca, bilişim sistemi; veri işleme, saklama ve iletmeye yönelik sistemi ifade eder.²⁸

Öğretide Koca ve Üzülmöz; “*verileri toplamak, yerleştirmek, işlemek, değerlendirmek ve iletmek gibi özellikleri olmadan, bazı enformasyon işlemlerini kendiliğinden yapabilen elektronik veya manyetik cihazların bu suçun konusunu oluşturmayacağını, yine; verileri işleme ve aktarma özellikleri bulunmakla birlikte bu özelliklerini genel amaçlı değil de tek yönlü olarak gerçekleştirebilen cihazların da bu suçun konusunu oluşturmayacağını, örnek olarak; binalara girişi sağlayan manyetik kartlar, decoderler, telefon kartları, çamaşır makineleri gibi aletlerin bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun konusunu oluşturmayacağını*” belirtmektedir.²⁹ Fakat kredisi bitmiş manyetik telefon kartları bu suçun konusunu oluşturmaktadır.³⁰

²⁵ **Koca/Üzülmöz**, s.809.

²⁶ **Özgenç, İzzet**, “Türk Ceza Kanunu (Gazi Şerhi)”, 3.Baskı, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası, Ocak 2006, Ankara, s.987. “*Bu tanım bilişim teknolojisinin geliştiği günümüzde yetersiz ve belirsizdir. Her şeyden önce tanımda bilişim sisteminin en tipik özelliği olarak manyetik bir sistem olması gösterilmektedir. Bu nedenle manyetik olarak nitelendirilmeyen bir sistemin bilişim sistemi olarak düşünülmesi imkansızlaştırılmıştır. Bunun yanında, tanımda geçen verileri toplayıp yerleştirme filleri muayyen değildir.*” **Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe**, s.905.

²⁷ **Koca/Üzülmöz**, s.810.

²⁸ **Jones, Nigel / George, Esther / Karagöz, Kasım / Dülger, Murat Volkan / Modoğlu, Gözde**, “Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi (Avrupa Birliği – Avrupa Konseyi Ortak Projesi)”, Matbam Ajans Reklam Tanıtım, Ankara, s.55.

²⁹ **Koca/Üzülmöz**, s.810-811.

³⁰ Yargıtay 11.Ceza Dairesi’nin 26.05.2011 tarihli, 11811 Karar, 2564 Esas numaralı kararında; “*Ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 19.06.2007 gün 136/150 sayılı kararında açıklandığı üzere; kredisi bitmiş manyetik telefon kartları üzerinde yaptığı değişikliklerle, sistemin verileri farklı algılamasını sağlayan, başka bir deyişle sisteme farklı yükleyen, bu suretle bilgileri otomatik işleme tabi tutulmuş sistemi yanılıp boş manyetik karta kredi yükleyerek hukuka aykırı yarar elde eden sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 244/4 maddesine uyan suçu oluşturduğu...*” denilerek, kredisi bitmiş manyetik telefon kartlarının

TCK m.243/2’de yer alan suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli halinin konusu, *“bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler”*dir.³¹

Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki, 5237 sayılı TCK m.163’de düzenlenen ve karşılıksız yararlanma suçunun³² konusunu oluşturan; otomatlar, telefon hatları, frekanslar veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlar, bedeli karşılığı yararlanılabilen bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun konusu olamazlar.

Dülger’e göre bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemlere örnek olarak; internet üzerinden hizmet veren web siteleri, internet kafe gibi yerlerde olduğu gibi belirli bir bedel karşılığı bilişim sisteminin kullanılması, bir kuruluş tarafından belirli bilişim sisteminin bedel karşılığı sunulması, belirli süreli internet bağlantı servisinin sağlanması gösterilebilir.³³

2.fıkarda geçen *“bedel”* kelimesinin anlamını paraya indirgemek doğru olmayacaktır. Zira bedel kavramı, para mefhumunu da kapsayan *“karşılık”* anlamında kullanılmaktadır.³⁴

TCK m.243/3’te bilişim sistemine girme veya kalma suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinin konusu, *“bilişim sisteminin muhteviyatını oluşturan veriler”*dir.³⁵ Veri kavramı, Avrupa Konseyi bünyesinde yapılan Siber Suç Sözleşmesi’nin 1.maddesine göre; *“bir bilişim sisteminin belirli bir*

da bilişim sistemi olarak nitelendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Artuk/Gökcen/ Yenidünya, s.6923. Koca ve Üzülmaz Yargıtay CGK’nın 19.06.2007 tarihli ve 136-150 sayılı kararını şu şekilde eleştirmektedirler: “Yargıtay CGK bu kararında telefon kulübelerinden toplanan kredisiz bitmiş telefon kartlarına barkot ve manyetik bant yapıştırmak suretiyle kontör yükleyip telefon görüşmesi yapılmasını bilişim sistemlerini kullanarak haksız yarar sağlama suçu (TCK m.244/4) kapsamında değerlendirmiştir. Bu karara muhalif kalan kurul üyelerinin de belirttikleri gibi, manyetik telefon kartlarının kendisi bir bilişim sisteminde olması gereken özelliklere sahip olmadığı gibi, bu kartlar kullanılarak bir bilişim sistemine bağlanması da söz konusu değildir. Bu nedenle yalnızca telefon makinesini görüşmeye açan manyetik telefon kartları bu suçun konusunu oluşturmazlar. Bu tür fiiller karşılıksız yararlanma suçunu (m.163) oluştururlar.” **Koca/Üzülmaz**, s.811, dipnot:30.

³¹ **Gül**, s.58.

³² 5237 sayılı TCK’nın **“Karşılıksız Yararlanma”** suçunu düzenleyen 163.maddesi şu şekildedir: (1) Otomatlar aracılığıyla sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanan kişi, iki aydan altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Telefon hatları ile frekanslarından veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan sahibinin veya zilyedinin rızası olmadan yararlanan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (3) **(Ek: 02.07.2012-6352 md.83)** Abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun veya doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesi halinde kişi hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

³³ **Dülger**, s.341-358.

³⁴ **Karagülmez**, s.210.

³⁵ **Gül**, s.58.

işlevi yerine getirmesini sağlayan yazılımlar da dahil olmak üzere, bir bilişim sisteminde işlemeye uygun olan her türlü bilgiyi” ifade etmektedir.³⁶

2.1.4. Fiil

24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 30.maddesi ile 5237 sayılı TCK’nın 243.maddesinin 1.fıkrasında değişiklik yapıldıktan sonra bu suç seçimlik hareketli bir suç haline gelmiştir.

Zira, bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak *girmek* veya *orada kalmaya devam etmek* fiillerinin gerçekleşmesi halinde, tipik fiil meydana gelecektir.³⁷ Buna göre, suçun oluşumu açısından herhangi bir neticenin gerçekleşmesi aranmamakta, bilişim sistemine girme veya orada kalmaya devam etme suçu; sırf hareket ve soyut tehlike suçu olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁸ Nitekim, suçun sübutu açısından, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek yeterli olup, sistemin muhteviyatının öğrenilmesi, sistemde yer alan içeriğe zarar verilmesi veya verilerin başka bir yere nakli gerekmemektedir.³⁹

Nitekim, Yargıtay 11. Ceza Dairesi’nin 26.03.2009 tarihli, 2008/18190 Esas, 2009/3058 Karar numaralı kararında; *‘sanığın, katılanın yetkilisi olduğu Z. Limited Şirketi’nin Türkiye Ekonomi Bankası D. Şubesinde bulunan hesabına internet üzerinden giriş yaptığı, ancak şirkete ait hesaba girdikten sonra bu hesapta oynama yaparak başka bir hesaba havale yapmadığının iddia ve kabul olunması karşısında, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK m.243/1’de düzenlenen suçu oluşturduğu...’*⁴⁰ denilerek bu durum vurgulanmıştır.

Modus operandi⁴¹(suç işleme metodları) olarak geniş bir spektruma sahip olan bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu, serbest hareketli işlenebilen bir suç değildir.⁴² Zira bir suçun serbest hareketli olarak işlenebildiğinden

³⁶ Çevrimiçi Erişim: polis.osce.org, **Gerçekler**, Hasan, “Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (m.217-345)”, 2.Baskı, Cilt:4, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2014, Ankara, s.4738.

³⁷ **Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe**, s.906. Yazarlara göre; *‘TCK m.243’ün üst başlığı ‘bilişim sistemine girme’ iken, birinci fıkrada suç oluşturan hareketler bilişim sistemine girme veya orada kalmaya devam etme şeklinde düzenlenmiştir. Bu nedenle madde başlığı ile metin arasında uyum sorunsalı vardır.’*

³⁸ **Hafizoğulları/Özen**, s.447.

³⁹ **Koca/Üzülmüş**, s.813.

⁴⁰ **Yaşar, Osman / Gökcan, Tahsin / Artuç, Mustafa**, “Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (m.197-251)”, 2.Baskı, Cilt: 5, Adalet Yayınevi, Ocak 2014, Ankara, s.7304.

⁴¹ *‘Modus operandi kavramı, suç işleme davranışlarına ilişkindir ve latince olan bu terim suç işleme metodları olarak anlatılabilir. Bu kavram ile, bir suçun tamamlanabilmesi için kullanılan davranışlar, araçlar ve yöntemler silsilesi kastedilir.’* **Karagülmez**, s.64.

⁴² Öğretide aksi görüşte yazarlar da bulunmaktadır. Bkz: **Tezcan/Erdem/Önok**, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 18. Baskı, Ankara, 2020, s. 1154; **Akbulut**, Bilişim Alanında Suçlar, 2. Bası, s. 130.

bahsedebilmek için, tipik fiillere normsal olarak yer verilmemesi, düzenlemede sadece neticeden bahsedilmesi gerekir. Dolayısıyla suçu serbest hareketli yapan durum, suçun çok fazla metod ve araçla işlenebilmesi değil, suçun kanuni tanımında fiillere yer verilmeyip sadece neticeye yer verilmesidir.⁴³

Bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu hem icrai hareketle hem de ihmali hareketle işlenebilmektedir. Sisteme girme durumunda icrai, kalmaya devam etme durumunda ise ihmali şekilde işlenmektedir. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki; bilişim sistemine hukuka aykırı olarak ve kasten girilmesi halinde zaten suç tamamlanacağı için, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme fiilinden dolayı mecburi şekilde sonuçlanacak bilişim sisteminde kalma fiili, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmek fiili ile birlikte tek bir eylem olarak kabul edilecektir. Dolayısıyla, bu suçun sadece ihmali şekilde(bilişim sisteminde kalma) işlenebilmesi için, ya bilişim sistemine hukuka uygun olarak girildikten sonra, hukuka aykırı şekilde orada kalmaya devam edilmesi ya da bilişim sistemine kastı olmaksızın girildikten sonra, kasten ve hukuka aykırı olarak orada kalmaya devam edilmesi gerekir.⁴⁴ Kanaatimizce; bu son halde, suçun oluşumu için, hukuka aykırı olarak orada kalma durumunun belirli bir süre devam etmesi gerekir. Zira erişmeye yetkili olmadığı bilişim sistemine kastı olmaksızın dahil olan kişiye, en azından sistemden çıkabilmesine yetecek kadar zamanın tanınması gerekir.

Tipik fiilin meydana gelmesi için, söz konusu bilişim sistemine girişin sınırlandırılması gerekmektedir. Bilişim sistemi üzerinde hak sahibi olan kişinin, sisteme girişi alenileştirmemiş ve sisteme girilmesine açık veya zımnî rıza göstermemiş olması gerekmektedir.⁴⁵ Bu nedenle herkes tarafından kolayca erişilebilen bir bilişim sistemine girilmesi bu suçu oluşturmaz.⁴⁶ Herkesin erişimine açık olan bir bilişim sistemi bu suçun konusunu oluşturamayacaktır.⁴⁷

⁴³ Koca/Üzülmez, s.813-814.

⁴⁴ Koca/Üzülmez, s.814.

⁴⁵ Koca/Üzülmez, s.809.

⁴⁶ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.907.

⁴⁷ Örnek olarak, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 10.02.2014 tarihli, 11510 Esas, 2982 Karar numaralı kararı; *"incelenen dosya içeriğine ve sanığın aksi kanıtlanamayan savunmasına göre; sanığın, katılan mağdure Aynur'un kardeşi olan ve tanık olarak da dinlenen F.G.'nin arkadaşı olduğu, bu arkadaşlık nedeniyle sanığın katılanı tanıyarak ona duygusal anlamda ilgi duymaya başladığı, bu konu hakkında konuşmak amacıyla katılana ait mail adresinden arkadaşlık teklifinde bulunduğu, katılanın ise kimden geldiğini anlamadığı bu teklife cevap vermediği, bunun üzerine sanığın olay tarihinde katılana ait olan ve aktif kullanımında olan ...@...com ve ...com isimli mail adreslerinin şifrelerini kırmak suretiyle ele geçirdiği, bu adresleri kullanmak suretiyle katılanmış gibi başkaları ile konuşmalar yaptığı, yaptığı konuşmalarda katılanın onur, şeref ve saygınlığına yönelik saldırı teşkil edecek paylaşımlarda bulunduğu olayda..., sanığın sübut bulan bilişim sistemine girip, katılan adına başkaları ile konuşma yapacak kadar kalması eyleminin TCK 243/1 maddesinde tanımlanan "bilişim sistemine girme" suçunu oluşturacağı gözetilmeden, delillerin takdirinde ve suç*

2.2. Tipikliğin Manevi Unsurları

Bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma suçunun taksirli şekilde işlenebileceği kanunda öngörülmediği için bu suç ancak kasten işlenebilen bir suçtur.⁴⁸ Bu nedenle, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak bir kimseye ait bilişim sistemine girilmesi ve bilişim sistemine yetkisiz erişildiği anlaşıldığı zaman derhal sistemden çıkılması halinde suç oluşmaz.⁴⁹ Ancak ifade etmek gerekir ki, dikkatsizlik ve özensizlik sonucu bilişim sistemine girilmesi halinde, bu husus anlaşıldıktan sonra, kişinin sistemde kalmaya devam etmesi durumunda, *kalma* şeklinde ifade edilen ihmali hareket kasten gerçekleştirilmiş olacak ve suç sübut edecektir.

Bilindiği üzere, TCK m.243/3’de bilişim sistemine girme veya kalma suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali düzenlenmiştir. Buna göre; bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalınması fiilleri sonucunda, sistemin içerdiği veriler yok olur veya değiştirse altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunacaktır. Burada, m.243/3’de düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali ile m.244/2’de düzenlenen ‘*bilişim sistemindeki verileri bozma, yok etme, değiştirme*’ suçu arasında ince bir çizgi vardır. Eğer failin kastı, sisteme hukuka aykırı olarak girmek ile birlikte, bilişim sisteminin içeriğini oluşturan verileri bozmayı, yok etmeyi veya değiştirmeyi de kapsıyorsa TCK m.244/2 uygulanacaktır. Ancak, failin kastı sadece bilişim sistemine girmeyi veya orada kalmayı kapsamasına rağmen, bilişim sistemine girme veya orada kalma fiilleri sonucu, sistemin içerdiği veriler zarar görmüşse m.243/3 tatbik edilecektir.

Nitekim Yargıtay 12. Ceza Dairesi 04.11.2013 tarihli, 2012/31498 Esas, 2013/24496 Karar numaralı kararında; ‘*TCK’nın 243/1 maddesinde, ‘Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para*

vasfında hataya düşülerek, katılana ait bilişim sistemindeki verileri bozduğu, yok ettiği, değiştirdiği, erişilmez kıldığı, sisteme veri yerleştirdiği ve var olan verileri başka bir yere gönderdiği iddia edilmeyen sanık hakkında TCK m.244/2’den mahkumiyet hükmü kurulması kanuna aykırı olup..’ şeklindedir. Karagülmez, s.226-227. Yargıtay’ın bu kararında da belirtildiği gibi, kişilere ait mail adresleri, özgülenmiş bilişim sistemlerine bir örnek teşkil etmekte ve söz konusu mail adresine, sahibinin rızası olmadan erişmek, TCK m.243/1 kapsamında mütalaa edilmektedir. Karara konu somut olayda, mail adreslerinin şifrelerinin kırılması vakıası delillerle ilişkilendirilmesine rağmen, sanığın katılanmış gibi başkaları ile konuşmalar yaptığı iddiası ispatlanamamıştır. Bu nedenle TCK m.244/2 tatbik edilememiş olup, m.243/1 uygulanmıştır. Karagülmez, s.226-227.

⁴⁸ **Koca/Üzülmez**, s.814.

Aynı yönde bkz. Gül, s.64; Erdoğan, s.156; Soyaslan, s.638; **Hafizoğulları/Özen**, s.448; **Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe**, s.912; **Parlar**, s.17; **Gerçekker**, s.4727.

⁴⁹ **Koca/Üzülmez**, s.814.

cezası verilir”; aynı kanunun 243/3.maddesinde, “Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla akdar hapis cezasına hükmolunur” şeklinde birbirinden farklı yaptırım içeren ve biri diğerinin neticesi sebebiyle ağırlaşmış halini oluşturan iki ayrı düzenlemeye yer verildiği gözetilmeden, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak giriş yaptığı kabul edilen sanığın eylemi nedeniyle sistemden yok olan veya değişen veri ya da veriler hakkında bir açıklamada bulunulmaksızın ve TCK’nın 244/2.maddesinin uygulanabilirliği bakımından kabul edilen bu neticenin sanık tarafından kasten meydana getirilip getirilmediği de irdelenmeksizin, “Sanığın bilişim sistemine girme suçundan eylemine uyan TCK 243/1-3 maddesi gereğince suçu işleyiş şekli dikkate alınarak takdiren: ALTI AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA” şeklinde, TCK’nın 243.maddesinin her iki fıkrası da hükümde gösterilip, yasal yeterli ve geçerli bir gerekçeye dayanılmadan, sanığın bilişim sistemine girme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi...” denilmiştir.⁵⁰ Buna göre, failin kastının bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girdikten sonra sistemde yer alan verilere zarar vermeyi de kapsayıp kapsamadığı hususu tespit edilmeli, tipikliğin sübjektif unsurunu oluşturan kast, bilişim sistemine girme veya kalma fiilleri ile birlikte sistemdeki verilere zarar vermeyi de kapsıyorsa TCK m.244/2, ancak failin kastı sadece bilişim sistemine girme veya orada kalma fiillerine yönelik olup, söz konusu bu fiiller sonucu sistem içeriği zarar görmüşse TCK m.243/3 uygulanmalıdır.

TCK m.243’de düzenlenen bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun kanuni tanımında “hukuka aykırı olarak” ibaresine yer verilmesinden dolayı, failin kastının, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi yanında, icra ettiği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda bilinci ifade eden haksızlık bilincini de kapsaması gerekir mi ? Yani bu suç açısından kast, “dolus malus”⁵¹ olarak mı nitelendirilecektir ?

Normalde haksızlık bilincinin kusurluluk ile ilişkili olduğu fakat haksızlığa tipikliğini kazandıran normun içeriğinde yer alan tanımda; “hukuka aykırı olarak”, “hukuka aykırı olduğunu bilerek” gibi ifadelere yer verildiği durumlarda haksızlık bilincinin artık kusur ile ilişkilendirilmeyip, doğrudan kastın varlığı için gerekli olduğuna yönelik görüşler bulunmaktadır.⁵²

⁵⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.6917-6918.

⁵¹ Kastı “dolus malus” olarak ele alan anlayış şu şekilde açıklanabilir: “Suçun kanuni tanımındaki unsurlarının bilinmesi kast için yeterli olmamaktadır. Kişinin kasten hareket ettiğinden söz edilebilmesi için failin ayrıca; işlediği fiilin hukuk düzenince haksızlık olarak addedildiğinin bilincinde(hukuka aykırılık bilinci, haksızlık bilinci) olması gerekmektedir. Nitekim suçun maddi unsurlarına yönelik olan ampirik bilgiler kastın varlığı için yeterli değildir. Failin kastından söz edebilmek için, fiil ile hukuk düzeninde haksızlık oluşturulduğunun bilinci gerekmektedir.” (Göktürk, Neslihan, “Haksızlık Yanılgısının Ceza Sorumluluğuna Etkisi”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2016, Ankara, s.5.)

⁵² Hafizoğulları/Özen, s.282; Zafer, Hamide, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 5.Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015, s.296-298; Soyaslan, Doğan, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”,

Göktürk'e göre; hukuka aykırılık kavramının kül halinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Suçu tanımlayan normda "hukuka aykırı olarak" ibaresinin geçip geçmemesine göre bu şekilde hukuka genel aykırılık - hukuka özel aykırılık ayrımı yapılması ve hukuka özel aykırılık halinde hukuka aykırılık bilincinin kast ile ilişkili olduğunun kabul edilmesi yanlış olacaktır. Fakat yasal tanımda geçen "hukuka aykırı olarak" ibaresi normda tanımlanan unsurlardan birini niteler mahiyette ise (örneğin TCK 91/5'de geçen; "hukuka aykırı yollarla elde edilmiş olan" organ veya dokuyu saklayan ifadesi.) burada hukuka aykırılığı tipikleme ile ilişkilendirmek zorunlu olup, hukuka aykırılık bilinci kastın bir unsurudur. Diğer yandan suçun yasal tanımında genel olarak hukuka aykırılık ifadesine yer verilmişse, hukuka aykırılık bilincinin kusurluluk bahsinde değerlendirilmesi, hukuka genel aykırılık – hukuka özel aykırılık ayrımının yapılması gerekir.⁵³

Koca ve Üzülmüş'e göre; bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun kanuni tanımında "hukuka aykırı olarak" ibaresi geçtiği için, failin dahil olduğu yerin bir bilişim sistemi olduğunu, bu sisteme girmeye yetki bulunmadığını, işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiğini bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu ancak doğrudan kastla işlenebilmektedir.⁵⁴

Kanaatimizce; 5237 sayılı TCK m.21/1 hükmünde kast; "suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir" şeklinde tanımlandığından dolayı, buna göre kast için; haksızlığa tipikliğini kazandıran objektif unsurların bilinmesi ve istenmesi yeterlidir. Tipikliğin tanımlandığı normda genel şekilde "hukuka aykırı olarak" ibaresinin geçmesi, herhangi bir unsur spesifik olarak nitelemiyorsa, kastın haksızlık bilincini kapsamaması gerektiği sonucunu doğurmamalıdır. Suçun kanuni tanımında yer alan ve herhangi bir unsur nitelemeyen "hukuka aykırı olarak" ibaresi, bu suç açısından hukuka uygunluk nedenlerinin dikkatli şekilde değerlendirilmesi gerektiği anlamından öteye geçmemektedir. Bu nedenle TCK m.243'de düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suçunun tanımında "hukuka aykırı olarak" ibaresinin geçmesi, bu suç için kastın kapsamına haksızlık bilincinin girmesi gerektiği anlamına gelmeyecektir. Bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu açısından, haksızlık bilinci mefhumu, kast kapsamında değil, kusurluluk bahsinde değerlendirilmelidir.

4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s.435-436: **Demirbaş**, Timur, "Ceza Hukuku Genel Hükümler", 10.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s.261: **Önder**, Ayhan, "Ceza Hukuku Dersleri", Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s.217: **Centel**, Nur / **Zafer**, Hamide / **Çakmut**, Özlem, "Türk Ceza Hukukuna Giriş, 10.Baskı, Beta Yayıncılık, Eylül 2017, s.291-292, İçel ve diğerleri, "Suç Teorisi", 2.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2000, s.110-11.

⁵³ **Göktürk**, Neslihan, "Suçun Yasal Tanımında Yer Alan Hukuka Aykırılık İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2016, s.424 vd.

⁵⁴ **Koca/Üzülmüş**, s.815. Aynı yönde bkz. **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s.6910-6911.

2.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Bilişim sistemine girme veya kalma suçunun kanuni tanımında ‘*hukuka aykırı olarak*’ ibaresine yer verilmesinin ifade ettiği anlama yukarıda manevi unsur bahsinde değinildiği için burada bu konu üzerinde durulmayacaktır.

Kanunun hükmü ve amirin emri (TCK m.24), hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası (TCK m.26) bu suç için hukuka uygunluk sebebi teşkil edebilir.⁵⁵ Bu bağlamda, bilişim sistemi üzerinde hak sahibi olan kişinin rızasıyla sisteme girilmesi, mahkeme kararı doğrultusunda bilişim sistemine erişilmesi, yine usulüne uygun olarak alınmış koruma tedbirlerinin icrası (5271 sayılı CMK m. 134’de düzenlenen; ‘*Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma*’, CMK m.135’de yer alan ‘*İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*’, CMK m.140 uyarınca ‘*Teknik araçlarla izleme*’ gibi.) halinde bu suç oluşmayacaktır.⁵⁶

Bilişim sistemi üzerinde hak sahibi olan kişinin sisteme girilmesi hususunda verdiği rıza sonradan geri alınmışsa, bilişim sistemine, hak sahibinin rızasıyla erişen kişinin rızanın geri alınmasından itibaren derhal sistemden çıkması gerekir. Aksi halde suç oluşacaktır.⁵⁷ Örneğin; Yargıtay 8.Ceza Dairesi’nin 04.06.2014 tarihli, 2014/3984 Esas, 2014/13848 Karar numaralı kararında; ‘*sanığın soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan beyanında katılan şirketten ayrıldıktan sonra katılan şirkete ait bilgisayar programına girdiğini kabul etmesi karşısında, sanığın oluşan eylemi nedeniyle bilişim sistemine izinsiz girme suçundan TCK m.243 gereğince cezalandırılması gerekirken...*’⁵⁸ denilerek, katılan şirket çalışanın işten ayrılmasından itibaren, katılan şirket tarafından bilişim sistemine girme konusunda verilen rızanın geri alındığı, katılan şirketten ayrılan sanığın, ayrılma tarihinden sonra katılan şirkete ait bilişim sistemine girmesinin TCK m.243’de düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suçunu oluşturduğu belirtilmiştir.

Ayrıca bedelsiz olarak umuma açık olan bilişim sistemlerine erişim halinde de bu suç oluşmayacaktır.⁵⁹

3. Suçun Nitelikli Hali

243.maddenin 2.fıkrasında; bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli haline yer verilmiştir. Buna göre suçun temel şeklinde öngörülen fiillerin ‘*bedeli karşılığında yararlanılabilen*

⁵⁵ Parlar, s.18.

⁵⁶ Erdoğan, 160; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.6917-6918; Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.912; Koca/Üzülmez, s.815.

⁵⁷ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.912.

⁵⁸ Gül, s.66-67.

⁵⁹ Koca/Üzülmez, s.815.

*sistemler” hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilecektir.*⁶⁰

Maddenin ikinci fıkrasında yer verilen daha az cezayı gerektiren bu nitelikli hal ilk bakışta kafa karıştırıcı olabilecektir. Zira, bilişim sistemine girme veya kalma suçunun bedeli karşılığında yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinin neden suçun temel şekline nazaran daha az cezayı gerektirdiği sorusu, zihinlerde belirecektir. Bu sorunsala yaklaşım kümeleri; düzenlemeyi menfi bulanlar veya müspet bulanlar şeklindedir.⁶¹

Maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyi menfi bulanlara göre, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma fiillerinin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi hali, daha az cezayı gerektiren değil, tam tersi, daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerekirdi. Çünkü bu fiillerin bedeli karşılığında yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi durumunda hem bilişim sisteminin güvenilirliği hem de bilişim sistemi içerisinde yer alan verilerin mülkiyetinin korunması değerleri ihlal edilecektir.⁶²

Daha az cezayı gerektiren nitelikli hali düzenleyen maddenin ikinci fıkrasını olumlu bulanlara göre, bedeli karşılığında kişilerin erişimine açılan bilişim sistemleri ile hiçbir şekilde kişilerin erişimine açılmayan bilişim sistemleri, korunan hukuki değer bakımından karşılaştırıldığında, hiçbir şekilde erişime açılmayan bilişim sistemlerinin güvenilirliği daha ağır basmaktadır. Bu suçun bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, korunan hukuki menfaatlerden “mahremiyet” yerini “ekonomik menfaate” bırakmaktadır. Bu nedenle maddenin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme isabetlidir.⁶³

2.fıkra da geçen “*bedel*” kelimesinin ifade ettiği anlam paradan ibaret değildir. Zira bedel kavramı, parayı da kapsayan “*karşılık*” anlamında kullanılmaktadır.⁶⁴ Örneğin, bilişim sisteminde sunulan bir hizmetin bedeli para olabileceği gibi, belirli kişilerin abone edilmesi, bilimsel eser yollanması karşılıkları da olabilir.⁶⁵

⁶⁰ Şahbaz, s.2736.

⁶¹ Koca/Üzülmez, s.815.

⁶² Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.911; Ketizmen, Muammer, “Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, Bilişim Alanında Suçlar, Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak 2008, Ankara, s.110; Erdoğan, s.151. Erdoğan’a göre; “*bu suçla korunan hukuki değerler arasında sistem sahibinin menfaatlerinin de güvence altına alındığı göz önünde bulundurulduğunda, bedeli karşılığı girilen sistemlere bedelsiz giriş yapılmasının ayrıca indirim sebebi yapılması doğru değildir.*”

⁶³ Koca/Üzülmez, s.816; Artuk, M. Emin / Gökçen, Ahmet / Çakır, Kerim / Alşahin, Mehmet Emin, “Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 17.Baskı, Adalet Yayınevi, Kasım 2018, Ankara, s.691.

⁶⁴ Karagülmez, s.210; Erdoğan, s.148.

⁶⁵ Koca/Üzülmez, s.816.

Peki “bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler” kavramı ile ne ifade edilmektedir ? Madde metninde veya gerekçesinde bu kavramın açıklamasına yer verilmemiştir.⁶⁶ Bu husus öğretide, TCK m.163 ile m.243/2’nin karıştırılabileceği gerekçesiyle eleştiri konusu olmuştur.⁶⁷

5237 sayılı TCK m.163’de düzenlenen ve karşılıksız yararlanma suçunun⁶⁸ konusunu oluşturan; otomatlar, telefon hatları, frekanslar veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlar, bedeli karşılığı yararlanılabilen bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunun konusu olamazlar.⁶⁹

Dülger’in tasnifine göre bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler kavramı dört hususu ihtiva etmektedir. Buna göre bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemlere örnek olarak; internet üzerinden hizmet veren web siteleri, internet kafe gibi yerlerde olduğu gibi belirli bir bedel karşılığı bilişim sisteminin kullanılması, bir kuruluş tarafından belirli bilişim sisteminin bedel karşılığı sunulması, belirli süreli internet bağlantı servisinin sağlanması gösterilebilir.⁷⁰

Ancak öğretide, internet kafe gibi yerlerde bedeli karşılığında bilişim sisteminin kullanılmasının bu fıkra kapsamında düşünülmesinin hatalı olduğunu, 243.maddenin ikinci fıkrasının dar yorumlanarak sadece belirli bedel karşılığında hizmet veren web sayfalarına indirgenmesi gerektiğini belirtenler de vardır. Zira bu görüşe göre, maddenin ikinci fıkrasında, sistemin kullanıldığı fiziksel mekanın değil, sistem içerisindeki elektronik verilerin bedeli karşılığı kullanılmasından bahsedilmektedir.⁷¹ Kanaatimizce de, internet kafe gibi fiziksel mekanlarda sunulan internete erişim hizmetinden, bedeli verilmeden yararlanılması halinde, diğer şartları da varsa TCK m.243/2 değil, m.163/2 tatbik edilmelidir.

4. Suçun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Hali

243.maddenin üçüncü fıkrasında; *‘bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur’*

⁶⁶ Erdoğan, s.148.

⁶⁷ Hafizoğulları/Özen, s.449.

⁶⁸ 5237 sayılı TCK’nın “Karşılıksız Yararlanma” suçunu düzenleyen 163.maddesi şu şekildedir: (1) Otomatlar aracılığıyla sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanan kişi, iki aydan altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Telefon hatları ile frekanslarından veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan sahibinin veya zilyedinin rızası olmadan yararlanan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (3) **(Ek: 02.07.2012-6352 md.83)** Abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun veya doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesi halinde kişi hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

⁶⁹ Artuk/Gökçen, s.691-692; Erdoğan, s.148.

⁷⁰ Dülger, s.341-358.

⁷¹ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.911; Erdoğan, s.149.

denilerek, bu suçun gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali düzenlenmiştir.

Buna göre, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma fiilleri sonucunda, sistemin muhteviyatını oluşturan veriler yok olur veya değişirse, 3.fıkra söz konusu olacaktır.⁷²

Ancak şunu ifade etmek gerekir ki; failin kastı bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma fiillerinin yanında, sistemin içeriğini yok etme veya değiştirme fiillerini de kapsıyorsa bu halde TCK m.243/3 değil, TCK m.244/2'nin uygulanması gerekir.⁷³ Bu doğrultuda, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 04.11.2013 tarihli, 2012/31498 Esas, 2013/24496 Karar numaralı kararında; *“TCK'nın 243/1 maddesinde, ‘Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir’; aynı kanununun 243/3.maddesinde, ‘Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla akdar hapis cezasına hükmolunur’ şeklinde birbirinden farklı yaptırım içeren ve biri diğerinin neticesi sebebiyle ağırlaşmış halini oluşturan iki ayrı düzenlemeye yer verildiği gözetilmeden, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak giriş yaptığı kabul edilen sanığın eylemi nedeniyle sistemden yok olan veya değişen veri ya da veriler hakkında bir açıklamada bulunulmaksızın ve TCK'nın 244/2.maddesinin uygulanabilirliği bakımından kabul edilen bu neticenin sanık tarafından kasten meydana getirilip getirilmediği de irdelenmeksizin, bilişim sistemine girme veya oradan kalma suçundan mahkumiyet kurulması yasaya aykırı olup...”⁷⁴ denilerek, burada bahsettiğimiz ayırım vurgulanmıştır.*

Failin, 243.maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya kalma suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halinden sorumlu tutulabilmesi için, TCK m.23 uyarınca, sistemin içeriğinin yok olması veya değişmesinde en azından taksirle hareket edilmesi gerekmektedir.⁷⁵ Zira, dış dünyada gerçekleştirilen bir fiilin, suça tipikliğini veren normda belirlenenden daha ağır veya farklı bir neticeye yol açması halinde, ortaya çıkan daha ağır veya farklı neticeler bakımından failin sorumlu tutulabilmesi için sırf nedensellik bağı yeterli olmayıp, ağır neticeler bakımından failin en azından taksir derecesinde kusuru bulunması gerekir.⁷⁶

⁷² **Koca**, Mahmut / **Üzülmez**, İlhan, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, s.817.

⁷³ **Yaşar**, Osman / **Gökcan**, Tahsin / **Artuç**, Mustafa, “Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (m.197-251)”, s.7297; **Erdoğan**, Yavuz, “Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları İle)”, s.154.

⁷⁴ **Artuk**, Mehmet Emin / **Gökcan**, Ahmet, / **Yenidünya**, Caner, “Türk Ceza Kanunu Şerhi (Madde 234-345)”, s.6917-6918.

⁷⁵ **Koca**, Mahmut / **Üzülmez**, İlhan, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, s.817; **Erdoğan**, Yavuz, “Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları İle)”, s.153.

⁷⁶ **Koca**, Mahmut / **Üzülmez**, İlhan, “Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 11.Baskı, Seçkin

5. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

5.1. Teşebbüs

24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30.maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesinin 1.fıkrasında değişiklik yapılmadan önce, bu suç, *bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren "ve" orada kalmaya devam eden* şeklinde bileşik hareketli olarak düzenlenmişti. 24.03.2016 tarihli değişiklik öncesinde, bu suça teşebbüsün mümkün olmadığını savunanlar olduğu gibi⁷⁷, suçun teşebbüse elverişli olduğunu savunanlar da vardı.⁷⁸

24.03.2016 tarihinde birinci fıkrada yapılan değişiklikten önce, bu suça teşebbüsün mümkün olmadığını savunanlara göre; suçun oluşumu açısından birden fazla hareketin gerçekleştirilmesi zorunlu olduğundan dolayı, sadece sisteme girme eylemi bu suça teşebbüs olarak kabul edilemeyecektir. Sistemde kalmaya devam etme fiili ise, kısımlara bölünemediğinden bu suça teşebbüs mümkün değildir.⁷⁹

24.03.2016 tarihinde birinci fıkrada değişiklik yapılmadan önce, bu suça teşebbüsün mümkün olduğunu savunanlar da, teşebbüsün mümkün olacağı zaman diliminin ne olması gerektiği hususunda iki gruba ayrılmaktaydılar. İlk grup; 243.maddede düzenlenen suçun bileşik hareketli bir suç olduğu, teşebbüsün olabilmesi için bilişim sistemine girme fiilinin tamamlanması, ikinci hareket açısından da en azından icra hareketlerine başlanması gerektiğini belirtiyordu.⁸⁰ Buna göre bilişim sistemine girme fiili gerçekleşmediği sürece teşebbüsten de söz edilemeyecektir.⁸¹ Yani; bilişim sistemine girmeye çalışıldığı sırada, elektriklerin kesilmesi, sistemin kilitlemesi vb. hallerden dolayı bilişim sistemine girilemediğinde, teşebbüsten bahsedilemeyecektir.⁸²

Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara, s.235. Yazarlara göre; "neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların tarihi kökeni, Kanonik hukuktaki "versari in le illicita" öğretisine dayanmaktadır. Buna göre, kişinin gerçekleştirdiği fiil, daha ağır veya farklı bir neticeye sebep olursa, yani sadece illiyet rabatası kurulabiliyorsa, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluk doğmaktadır. Oysa kusursuz ceza sorumluluğu olmaz ilkesi gereği, "versari in le illicita" öğretisi terk edilmiş olup, dış dünyada gerçekleştirilen bir fiilin, suça tipikliğini veren normda belirlenenden daha ağır veya farklı bir neticeye yol açması halinde, ortaya çıkan daha ağır veya farklı neticeler bakımından failin sorumlu tutulabilmesi için sırf nedensellik bağı yeterli olmayıp, ağır neticeler bakımından failin en azından taksir derecesinde kusuru bulunması gerekir." **Koca/Üzülmez**, s.234.

⁷⁷ **Ketizmen**, s.108; **Hafızoğulları/Özen**, s.447.

⁷⁸ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s.694.

⁷⁹ **Ketizmen**, s.108.

⁸⁰ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s.694; **Şahbaz**, s.2736.

⁸¹ **Şahbaz**, s.2736.

⁸² Yargıtay 11.Ceza Dairesi'nin 21.01.2014 tarihli, 2012/13233 Esas, 2014/795 Karar numaralı kararında; "Şüphelilerin kurdukları www.unimugla.com adlı internet sitesinin

24.03.2016 tarihli değişiklikten önce bu suçta teşebbüsün mümkün olduğunu söyleyen ikinci grup ise; failin bilişim sistemine girme fiilinin icrasına başladığı sırada, elinde olmayan sebeplerle eylemini tamamlayamaması halinde bu suçta teşebbüsün mümkün olacağını savunmaktadır.⁸³ Buna göre; bilişim sistemine girmeye çalışıldığı sırada, elektriklerin kesilmesi, sistemin kilitlenmesi vb. hallerden dolayı bilişim sistemine girilemediğinde, suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.

24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30.maddesi ile 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesinin 1.fıkrasında değişiklik yapılmasından sonra, fıkradaki "ve" ibaresi "veya" şeklinde değiştirilmiş, bu suç seçimlik hareketli olarak düzenlenmiştir. Buna göre, sırf hareket suçu olan bu suçun oluşabilmesi için, bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak ve kasten girilmesi yeterli olmaktadır.⁸⁴ Bu suçun sırf hareket suçu olmasına rağmen, failin başkasının bilişim sistemine hukuka aykırı olarak ve kasten girmesi icra hareketinin kısımlara bölünebildiği ölçüde, suçta teşebbüs mümkündür. Bu nedenle, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak ve kasten girmeye çalışan failin, elinde olmayan sebeplerle bilişim sistemine girememesi durumunda, suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.⁸⁵ Örneğin, failin bilişim sisteminin güvenlik duvarını zorlamasına rağmen, güvenliğin sıkı olması nedeniyle sisteme erişememesi halinde bilişim sistemine girme suçuna teşebbüs söz konusudur.⁸⁶

TCK m.243/3'te düzenlenen suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olan, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma fiilleri sonucu sistemin içerdiği verilerin yok olması veya değişmesi haline teşebbüsün

giriş sayfasını müşteki Muğla Üniversitesi'nin Dijital Üniversite adlı internet giriş sayfası ile aynı yaparak kendi sitelerini Dijital Üniversite sitesi sanarak bu siteye parola vs. bilgilerini giren kullanıcıların bu bilgilerini elde ederek, Muğla Üniversitesi'nin yasal internet sitesi olan Dijital Üniversite sitesine haksız yere girerek buradaki bilgileri elde etmeye ve yine kullanıcıların gerçek bilgilerini kullanarak dolandırıcılık suçunu işlemeye çalıştıkları iddia olunan olayda, sanıkların bu site ile herhangi bir şifreyi kopyalama ve öğrenme olanağının bulunmadığı, iddia edilen amaca ulaşmaya yarar uygun vasıtalar içermediği, gerek dolandırıcılık gerekse bilişim sistemine girme suçlarına teşebbüse elverişli araçların bulunmadığı... gerekçesiyle mahkemece verilen beraat kararında isabetsizlik görülmüştür..." denilerek, bilişim sistemine girme veya kalma suçuna teşebbüsün mümkün olabilmesi için bilişim sistemine erişme fiilinin tamamlanması gerektiği görüşü benimsenmiştir. Ancak bilişim sistemine erişildikten sonra, elde olmayan sebeplerden dolayı bilişim sisteminde kalmaya devam edilememesi durumunda teşebbüs söz konusu olacaktır. **Erdoğan**, s.164.

⁸³ **Kurt**, Levent, "Açıklamalı İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları", 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2005, Ankara, s.262.

⁸⁴ **Koca/Üzülmez**, s.817.

⁸⁵ **Koca/Üzülmez**, s.817.

⁸⁶ **Gül**, s.66.

mümkün olmadığını düşünmekteyiz. Zira, 3.fıkıradaki tipikleştirilen bu hal, taksirle gerçekleştirilebilmektedir. Çünkü, failin kastı bilişim sistemine girme veya orada kalma eylemlerinin yanı sıra, sistemin içeriğini yok etme veya değiştirme fiillerini de kapsıyorsa bu halde zaten TCK m.244/2 tatbik edilecektir. Bilişim sistemine girme veya kalma suçunun m.243/3’de yer alan neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali ancak taksirle meydana gelebileceği için, 3.fıkıraya teşebbüs mümkün olamayacaktır.⁸⁷

5.2. İştirak

TCK m.243’te düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suçu iştirak açısından ayrıksı bir özellik göstermemektedir.⁸⁸ Bu nedenle, bilişim sisteminin bir kısmına veya bütününe hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma suçuna iştirak söz konusu olduğunda, 5237 sayılı TCK’nın iştirak müessesesini düzenleyen hükümlerine(m.37-41) göre değerlendirme yapılacaktır.⁸⁹

243.maddede düzenlenen bu suç, sırf hareket suçudur ve failin bilişim sistemine hukuka aykırı olarak ve kasten girmesiyle suç tamamlanır ancak fail hukuka aykırı olarak sistemde kalmaya devam ettikçe, suç temadi eder. Bu nedenle temadi sona erene kadar, bu suça iştirak edilebilir.⁹⁰

5.3. İçtima

243.maddede düzenlenen bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda aynı kişiye karşı birden fazla kez işlendiğinde, TCK m.43/1 uygulama alanı bulacaktır.⁹¹

Nitekim Yargıtay 8.Ceza Dairesi’nin 04.06.2014 tarihli, 2014/3984 Esas, 2014/13848 Karar numaralı kararında; ‘‘Sanığın soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan beyanında katılan şirketten ayrıldıktan sonra katılan şirkete ait bilgisayar programına girdiğini kabul etmesi ve değişik zamanlarda bu programa girdiğinin dosya içerisindeki belgelerden anlaşılması karşısında, sanığın oluşan eylemi nedeniyle bilişim sistemine izinsiz girme suçundan TCK’nın 243, 43.maddeleri gereğince cezalandırılması yerine dosya içeriğiyle uyummayan gerekçelerle beraat kararı verilmesi, yasaya aykırı olup...’’⁹² denilerek, TCK m.243’de düzenlenen bu suç açısından TCK m.43/1’in uygulama bulacağı belirtilmiştir.

Fail, tek bir fiil ile birden fazla kişiye ait olan bilişim sistemlerine girmişse, bu halde TCK m.43/2’de düzenlenen aynı nevdan fikri içtima hükümleri

⁸⁷ Erdoğın, s.166-167.

⁸⁸ Koca/Üzülmez, s.818.

⁸⁹ Erdoğın, s.167.

⁹⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, s.7300.

⁹¹ Koca/Üzülmez, s.818.

⁹² Gül, s.66-67.

tatbik edilebilecektir.⁹³ Ancak şuna dikkat edilmelidir ki, TCK m.43/2'nin uygulanabilmesi için farklı fiiller değil, eylemsel bütünlük yani tek bir fiil olması gerekir. Fail, tek bir hareket ile, birden fazla kişiye ait olan tek bir bilişim sistemine girmişse, m.43/2 uygulanamayacaktır. Örneğin, mülkiyeti elbirliği şeklinde iki ortağa ait olan tek bir web sitesine erişilmesi halinde ortada tek bir suç vardır ve m.43/2 gündeme gelmeyecektir. Fakat örneği şu şekilde değiştirecek olursak; arkadaşına ait bir bilgisayarda kişisel dosya saklayan kişinin verilerine erişmek isteyen fail, bu verilere eriştiğinde ise aynı fiille birden fazla kişiye ait olan bilişim sistemlerine (hem bilgisayar sahibinin bilgisayarına, hem kişisel dosya sahibi kişinin kişisel dosyasına) girdiği için, TCK m.43/2 uygulama bulacaktır.

Aslında çoğu zaman TCK m.243'te düzenlenen bilişim sistemine girme veya orada kalma suçu; TCK m.244'de düzenlenen '*sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*', TCKm.134'de düzenlenen '*özel hayatın gizliliğini ihlal*', TCK m. 136'da düzenlenen '*kişisel verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme*' veya TCK m.132'de düzenlenen '*haberleşmenin gizliliğini ihlal*' gibi amaç suçlarının işlenmesi için araç suç olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹⁴ Peki araç suç - amaç suç halinde altlama faaliyetinin ne şekilde yapılacağı sorunsalı nasıl çözülecektir ?

Bu halde, failin fiilleri arasında zamansal örtüşme (eylemsel bütünlük) var diyebiliyorsak, sorunu TCK m.44'de düzenlenen farklı nev'iden fikri içtima hükmüne göre çözmeliyiz. Ancak failin dış dünyada gerçekleştirdiği vakıalar arasında bütünlük yok diyorsak, fail her bir suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılmalıdır.⁹⁵ Ayrıca, burada bileşik suç müessesesine dikkat edilmelidir. Buna göre, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma suçu, TCK 244, 132, 134, 136 maddelerinde düzenlenen suçların bir unsurunu oluşturuyorsa, o halde sadece amaç suçu düzenleyen madde tatbik edilmelidir.⁹⁶

Peki, failin bedeli karşılığı yararlanılabilen bir bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girmesi veya orada kalması sonucu, söz konusu sistemin içerdiği veriler yok olursa veya değişirse ne olacaktır ? Bu halde TCK m.243/2 ile m.243/3 hükümlerinin tatbiki nasıl yapılacaktır ? TCK m.61/4 uyarınca; '*bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır.*' Ancak TCK m.243/3'e bakıldığında zaman, fıkrada herhangi bir artırım oranı gösterilmeyip doğrudan ceza tayin olunmuştur. Bu

⁹³ Erdoğan, s.169.

⁹⁴ Erdoğan, s.170.

⁹⁵ Koca/Üzülmez, s.818; Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.914.

⁹⁶ Dülger, M. Volkan, s.373 vd; Koca/Üzülmez, s.818.

nedenle somut olayda, hem TCK m.243/2 hem de m.243/3 gerçekleşirse, fikri içtima kuralı gereği sadece 3.fıkranın tatbikiyle yetinilmelidir.⁹⁷

6. Yaptırım ve Soruşturma – Kovuşturma Usulü

243.maddenin 1.fikrasında düzenlenen suçun temel şeklinin cezası, *bir yıla kadar hapis veya adli para cezası* olarak belirlenmiştir. TCK m.49/1 uyarınca hapis cezasının alt sınırı 1 aydır. Ayrıca adli para cezası seçenek yaptırım olarak öngörüldüğü için, temel cezayı hapis cezası olarak belirleyen yargıç, TCK m.58/3 uyarınca artık bu cezayı adli para cezasına çeviremeyecektir.⁹⁸ Seçenek bir yaptırım olarak belirlenen adli para cezasının alt sınırı da üst sınırı da gösterilmemiştir. Buna göre, TCK m.61/9 uyarınca; *adli para cezasına ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da hapis cezasının üst sınırından fazla olamayacaktır.*⁹⁹ Ancak 5237 sayılı TCK'nın 61.maddesine 9.fıkra ekleyen 5560 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği, 19.12.2006 tarihinden önce işlenen suçlarda, adli para cezasının seçimlik olarak öngörüldüğü durumlarda, adli para cezası 5-730 gün arasında belirlenecektir.¹⁰⁰

Daha az cezayı gerektiren nitelikli hali düzenleyen ikinci firkada; *verilecek cezanın yarı oranına kadar indirileceği* belirtilmektedir.¹⁰¹

Bilişim sisteminin bir kısmına veya bütününe hukuka aykırı olarak girme veya orada kalma fiilleri sonucu sistemin muhteviyatını oluşturan veriler yok olursa veya değişirse, *altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına* hükmolunacaktır.¹⁰²

TCK m.243'te düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suç re'sen soruşturulur ve kovuşturulur. Ancak bu suçun re'sen soruşturulabilir ve kovuşturulabilir olması, suç için öngörülen cezanın az olmasından ötürü öğretide eleştirilmektedir.¹⁰³

B. VERİ NAKİLLERİNİ TEKNİK ARAÇLARLA İZLEME SUÇU

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30.maddesinin 4.fikrasıyla, 24.03.2016 tarihinde, 5237 sayılı TCK'nın 243.maddesine 4.fıkra olarak eklenen veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu; *“Bir bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleşen*

⁹⁷ Erdoğan, s.171-172.

⁹⁸ Koca/Üzülmez, s.819.

⁹⁹ Hafizoğulları/Özen, s.448.

¹⁰⁰ Artuç, Mustafa, “Hüküm Kurma Sanatı”, 9.Baskı, Adalet Yayınevi, Ağustos 2017, Ankara, s.116-117.

¹⁰¹ Yaşar/Gökcan/Artuç, s.7302.

¹⁰² Koca/Üzülmez, s.819.

¹⁰³ Koca/Üzülmez, s.819.

veri nakillerini, sisteme girmeksizin teknik araçlarla hukuka aykırı olarak izleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde düzenlenmiştir.

Bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleşen veri nakillerini sisteme dahil olmaksızın teknik araçlarla hukuka aykırı olarak izleme suçu, Avrupa Konseyi nezdinde yapılan “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi”nin 3.maddesinde tanımlanan “*yasa dışı araya girme*” müessesesinin kanuna yansıtılmasıdır.¹⁰⁴ Zira, söz konusu 3.maddede; “*bilgisayar verileri taşıyan bir bilgisayar sisteminden elektromanyetik dalgalarla yayılma da dahil olmak üzere, bilgisayar verilerinin bir bilgisayar sisteminden diğer bir bilgisayar sistemine veya bir bilgisayar sisteminin kendi içinde umuma kapalı olarak iletimi esnasında teknik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen araya girme fiilinin, haksız yere ve kasten yapıldığı zaman kendi iç hukuku kapsamında suç olarak tanımlama*” yükümlülüğünden bahsedilmektedir.¹⁰⁵

Bilişim sisteminin kendi içerisinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu ile korunan hukuki değer, veri nakillerinin mahremiyetidir.¹⁰⁶

Bu suçun faili herkes olabilir. Suçun mağduru, iletişime konu verilerin sahibidir.

TCK m.243/4’te düzenlenen suçun konusu, iletilen verilerdir. Dikkat edilmelidir ki, bir bilişim sisteminin içeriğini oluşturan durağan veriler bu suçun konusunu oluşturmazlar. Suçun konusunu ancak bir bilişim sisteminin kendi içerisinde veya bilişim sistemleri arasında nakledilen veriler oluşturabilir.¹⁰⁷

Suçun fiil unsuru, bilişim sisteminin kendi içerisinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerini teknik araçlarla izlemedir. İzleme eyleminin muhakkak teknik araçlarla gerçekleştirilmesi gerekir. Şunu ifade etmek gerekir ki, veri nakillerini teknik araçlarla izleme fiilinin, bilişim sistemine girilmeden icra edilmesi gerekir.

Veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu ancak kasten işlenebilen bir suçtur.¹⁰⁸ Failin kastının haksızlık bilincini kapsamaması gerekip gerekmediği

¹⁰⁴ “*Alt komisyon raporunda: ‘bütün elektronik veri transferleri, bu çerçevede korunması amaçlanan veri transferinin gizliliği kapsamında kalmaktadır. Yasa dışı araya girme eylemleri temelde bilişim sistemine girilmeksizin işlenen fiillerdendir. Bu doğrultuda Sözleşmeye uyum amacıyla bir bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerini, sisteme girmeksizin hukuka aykırı olarak teknik araçlarla izleyen kişinin cezalandırılması öngörülmüştür.*” denilmektedir.” **Gül**, s.66.

¹⁰⁵ **Koca/Üzülmez**, s.820.

¹⁰⁶ **Koca/Üzülmez**, s.821.

¹⁰⁷ **Koca/Üzülmez**, s.821.

¹⁰⁸ **Akbulut**, Berrin, “Bilişim Alanında Suçlar”, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Kasım 2017, Ankara, s.64.

sorunsalına yukarıda bilişim sistemine girme veya orada kalma suçunda değinildiği için burada ayrıca üzerinde durulmayacaktır.

İletilen verilerin sahibinin rızası, önleme veya adli amaçlı tedbir kapsamında yapılan izlemeler bu suç için hukuka uygunluk nedeni teşkil edebilecektir.¹⁰⁹

Bilişim sisteminin kendi içerisinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleşen veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçu soyut tehlike suçu olup, izleme fiilinin başlamasıyla birlikte suç tamamlanır. Ancak veri nakillerini teknik araçlarla izleme fiili devam ettiği sürece suç işlenmeye devam eder. Dolayısıyla bu suç kesintisiz olarak işlenebilen bir suçtur. Buna göre, veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçuna teşebbüs ancak, veri nakillerinin izlenmeye başlanmasından önce mümkündür. Çünkü tamamlanmış suçta teşebbüs söz konusu olamayacaktır.

Mütemadi bir suç olan veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçuna, izleme fiili devam ettiği ve kesinti gerçekleşmediği sürece iştirak mümkündür.

Aynı suç işleme kararının icrası kapsamında aynı kişiye ait veri nakillerinin farklı zamanlarda birden fazla kez teknik araçlarla izlenmesi halinde, TCK m.43/1 söz konusu olabilecektir. Failin izlediği verilerin birden fazla kişiye ait olması halinde aynı nev’iden fikri içtima TCK m.43/2 uygulanabilecektir.

Bilişim sisteminin içerisinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerini teknik araçlarla izleyen fail, bu verilerin iletimini önlerse veya verilerin muhteviyatını öğrenirse TCK m.124’de düzenlenen *haberleşmenin engellenmesi*, TCK m.132’de düzenlenen *haberleşmenin gizliliğini ihlal* veya TCK m.134’de düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal suçları da sübut edebilecektir. Bu halde, fail hem TCK m.243/4’den hem de ilgili suçtan ayrı ayrı cezalandırılmalıdır.¹¹⁰ Ancak tek bir fiille birden fazla suçun oluşumuna sebebiyet verilmesi halinde, fail, en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır.

Veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçunun yaptırımı, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması re’sen yapılacaktır.

SONUÇ

5237 sayılı TCK m.243’te düzenlenen bilişim sistemine girme veya kalma suçu, 24.03.2016 tarihli, 6698 sayılı kanunun 30.maddesiyle, TCK m.243/1’de yer alan ‘ve’ ibaresi ‘veya’ şeklinde değiştirilerek seçimlik hareketli olarak düzenlenmiş ve Avrupa Konseyi nezdinde yapılan ‘Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi’nin 2.maddesiyle, fıkra metni uyumlu hale getirilmiştir.

¹⁰⁹ Gül, s.66; Koca/Üzülmez, s.822.

¹¹⁰ Koca/Üzülmez, s.823.

Buna göre bilişim sisteminin bir kısmına veya bütününe hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmak fiillerinin gerçekleştirilmesi bu suçu oluşturacaktır. Suçun bir unsuru olan tipik fiilin gerçekleşmesi için bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girmek veya orada kalmaya devam etmek yeterlidir. Suçun oluşumu için sisteme hukuka aykırı olarak giren kişinin verileri elde etme amacı olup olmadığı hususu önem arz etmemektedir. Maddenin ikinci fıkrasında daha az cezayı gerektiren nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre, bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalmaya devam edilmesi fiillerinin, bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde failin cezasında indirim yapılacağı belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise, bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girilmesi veya orada kalmaya devam edilmesi neticesinde, sistemde yer alan verilerin yok olması veya değişmesi, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olarak yer almaktadır. Ancak bilişim sistemine hukuka aykırı olarak giren failin tipikliğe subjektifliğini veren kastı, sistemde yer alan verileri yok etmeyi veya değiştirmeyi de kapsıyorsa, bu halde TCK m.243/3 değil, ‘*sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*’ başlıklı m.244/2 tatbik edilecektir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 30.maddesinin 4.fıkrasıyla, 24.03.2016 tarihinde, 5237 sayılı TCK’nın 243.maddesine 4.fıkra olarak eklenen *veri nakillerini teknik araçlarla izleme* suçunun, bilişim sistemine girme veya orada kalma (TCK m.243/1-2-3) suçundan ayrı olarak değerlendirilmesi gerekir. Zira, dördüncü fıkrada düzenlenen veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçunun oluşabilmesi için, sisteme girilmeksizin, bilişim sisteminin içerisinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleştirilen veri nakillerinin hukuka aykırı olarak teknik araçlarla izlenmesi gerekmektedir. Veri nakillerini teknik araçlarla izleme suçunun dördüncü fıkrada tipikleştirilmesiyle beraber, ‘‘Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi’’nin 3.maddesinde tanımlanan ‘*yasa dışı araya girme*’ fiilleri de artık müeyyideye tabi tutulmuştur.

KAYNAKÇA

- **Akarşlan**, Hüseyin, “Bilişim Suçları”, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Şubat 2012, Ankara.
- **Akbulut**, Berrin, “Bilişim Alanında Suçlar”, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Kasım 2017, Ankara.
- **Apaydın**, Cengiz, “Bilişim Sistemine Girme Suçu”, TAA Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 24, Ocak 2016.
- **Artuç**, Mustafa, “Hüküm Kurma Sanatı”, 9.Baskı, Adalet Yayınevi, Ağustos 2017, Ankara.
- **Artuk**, M. Emin / **Gökçen**, Ahmet, “Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 17.Baskı, Adalet Yayınevi, Kasım 2018, Ankara.
- **Artuk**, Mehmet Emin / **Gökçen**, Ahmet, / **Yenidünya**, Caner, “Türk Ceza Kanunu Şerhi (Madde 234-345)”, 2.Baskı, 5.Cilt, Adalet Yayınevi, Temmuz 2014, Ankara.
- **Centel**, Nur / **Zafer**, Hamide / **Çakmut**, Özlem, “Türk Ceza Hukukuna Giriş, 10.Baskı, Beta Yayıncılık, Eylül 2017.
- **Demirbaş**, Timur, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 10.Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2014, Ankara.
- **Dülger**, M. Volkan, “Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku”, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara.
- **Erdoğan**, Yavuz, “Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları İle)”, 1.Baskı, Legal Yayıncılık, Şubat 2012, İstanbul.
- **Gerçekler**, Hasan, “Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu (m.217-345)”, 2.Baskı, Cilt:4, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2014, Ankara.
- **Göktürk**, Neslihan, “Haksızlık Yanılgısının Ceza Sorumluluğuna Etkisi”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2016, Ankara.
- **Göktürk**, Neslihan, “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan Hukuka Aykırılık İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2016.
- **Gül**, Ahmet, “Doğrudan / Dolaylı Bilişim Suçları”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2016, Ankara.
- **Hafizoğulları**, Zeki / **Özen**, Muharrem, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar”, 2.Baskı, Us-A Yayıncılık, Eylül 2016, Ankara.
- **İçel** ve diğerleri, “Suç Teorisi”, 2.Baskı, Beta Yayıncılık, 2000, İstanbul.
- **Jones**, Nigel / **George**, Esther / **Karagöz**, Kasım / **Dülger**, Murat Volkan / **Modoğlu**, Gözde, “Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi

- (Avrupa Birliği – Avrupa Konseyi Ortak Projesi)”, Matbam Ajans Reklam Tanıtım, Ankara.
- **Karagülmez, Ali**, “Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri”, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Temmuz 2014, Ankara.
 - **Ketizmen, Muammer**, “Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, Bilişim Alanında Suçlar, Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak 2008, Ankara.
 - **Koca, Mahmut / Üzülmöz, İlhan**, “Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 11.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara.
 - **Koca, Mahmut / Üzülmöz, İlhan**, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 4.Baskı, Adalet Yayınevi, Eylül 2017, Ankara.
 - **Kurt, Levent**, “Açıklamalı İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2005, Ankara.
 - **Önder, Ayhan**, “Ceza Hukuku Dersleri”, Filiz Kitabevi, 1992, İstanbul.
 - **Özbek, Veli Özer / Kanbur, Mehmet Nihat / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar / Tepe, İlker**, “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 13.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara.
 - **Özen, Muharrem / Baştürk, İhsan**, “Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Bilişim-İnternet ve Ceza Hukuku, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ekim 2011, Ankara.
 - **Özgenç, İzzet**, “Türk Ceza Kanunu (Gazi Şerhi)”, 3.Baskı, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası, Ocak 2006, Ankara.
 - **Parlar, Ali / Hatipoğlu, Muzaffer**, “Açıklamalı – Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (230-345.Maddeler)”, 3.Baskı, 4.Cilt, 2010, Ankara.
 - **Parlar, Ali**, “Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları”, 3.Baskı, Bilge Yayınevi, Nisan 2015, Ankara.
 - **Soyaslan, Doğan**, “Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 11.Baskı, Yetkin Yayınları, 2016, Ankara.
 - **Soyaslan, Doğan**, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, 2012, Ankara.
 - **Şahbaz, İbrahim**, “Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu (Madde 150-345)”, 1.Baskı, 2.Cilt, Yetkin Yayınları, 2016, Ankara.
 - **Yaşar, Osman / Gökcan, Tahsin / Artuç, Mustafa**, “Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu(m.197-251)”, 2.Baskı, Cilt: 5, Adalet Yayınevi, Ocak 2014, Ankara.
 - **Zafer, Hamide**, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”, 5.Bası, Beta Yayıncılık, 2015, İstanbul.

